

**BRASIL
VIL HA
OMKAMP**
Sporten

LILLIAN (15) LIGGER I KOMA

Legen vil ikke hjelppe henne

Side 18 og 19

OTTE CT/C/SIDE 003

* * * Nr. 221 Uke 34. 129. årgang. - Løssalg kr 8,00

Tirsdag 19. august 1997

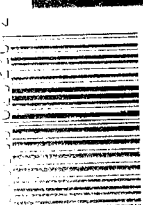

TV-sjokk for Jagland:

NRK sprer KGB- rykter

Side 6, 7 og 8

Foto: WILLIAM MIKKELSEN

115230

- STATSMINISTE

KGB-påstander inn i valgkampen

Thorbjørn Jagland var «Jurij», Reiulf Steen var «Dudin» og Thorbjørn Berntsen var «Rodionov»; alle tre kontakter som KGB pleide etter beste evne på 70-tallet. Dekknavnene ble servert av KGB-avhopperen Mikhail V. Butkov i hans bok «KGB i Norge» sommeren 1992. I kveld – bare en knapp måned før valget – identifiseres de i NRK-Brennpunkt.

Programsekretær, tidligere Moskva-korrespondent og russlandsekspert Hans Wilhelm Steinfeld er svært kritisk til at disse påstandene fremmes på nytt.

– Det vi vet med sikkerhet er at KGBs representanter hadde det med å skryte av sine kontakter overfor sine overordnede i Moskva. Deres rapporter hjem hadde sannsynligvis lite med virkeligheten å gjøre, sier han til Dagbladet. Han stiller dessuten svært kritiske spørsmål til Butkov som kilde. Mannen kom for seint til Oslo til å kunne vite hva som skjedde i Norge i 1970-åra, sier han.

Politiinspektør Per Gammelgård ved Politiets overvåkingstjeneste (POT) sier til Dagbladet at man ikke har noen opplysninger som tyder på at Jagland har bedrevet irregulær kontakt med personer fra en annen statsmakt.

Ny bok

Påstander om nordiske toppolitikeres tvilsomme kontakt med KGB-agenter framsettes i en bok som utgis i Helsingfors i dag. Forfatterne er den kjente avhopperen Oleg Gordievskij og journalisten Inna Rogatchi.

Tuuli Leppänen i forlaget Werner Söderström OY bekrefter overfor Dagbladet at det er en rekke nye opplysninger om norske og andre nordiske politikeres kontakt med KGB-agenter i boka.

Thorbjørn Jaglands problemer synes ingen ende å ta. Etter en knallhard vinter og vår, som har vært sterkt preget av Lund-kommisjonens granskning og skandalen rundt POTs undersøkelser av Berge Furre, må han nå – midt i den

HOPPET AV: Påstandene om KGBs mange kontakter med unge norske politikere i 1970-åra ble beskrevet av den russiske avhopperen Mikhail Butkov, som i 1992 ga ut boka «KGB i Norge». Foto: ODD WENTZEL

viktige valgkampen – svare for påstander om at han selv har pleid kontakt med KGB.

«Omkamp»

Etter det Dagbladet blir fortalt fra kilder i miljøet rundt statsministeren, mener man her at «noen kan tenke seg en omkamp etter Furre-saken». Statsministeren ble meget upopulær i Politiets overvåkingstjeneste da han grep inn og stanset Furre-saken, stanset all videre etterforskning og avsatt justisminister Grete Faremo og overvåkingssjef Hans Olav Østgaard.

Det avvistes blankt i Overvåkingspolitiet at noen knyttet til POT skal ha medvirket til å skade Jagland i en form for hevnaksjon.

Påstandene om KGBs mange kontakter med unge norske politikere i 1970-åra ble grundig beskrevet av den russiske avhopperen Mikhail Butkov, som i 1992 gav ut boka «KGB i Norge».

„ De var ikke regnet som spioner, men ble brukt som interessante og kunnskapsrike samtalepartnere. „

Fra boka KGB i Norge

I boka nevner han konkret tre såkalte fortlørlige kontakter som var rekruttert fra det ungdomspolitiske miljøet i Norge. De tre hadde kodenavnene «Dudin», «Jurij» og «Rodionov». De var ikke regnet som spioner, men ble brukt som interessante og kunnskapsrike samtalepartnere. De kunne gi gode vurderinger

INTERESSANT KONTAKT: I boka «KGB i Norge» nevner Mikhail Butkov tre såkalte Norge. De tre hadde kodenavnene «Dudin», «Jurij» og «Rodionov», og hvor Thorbjørn

av den aktuelle politiske situasjon i Norge, opplysninger som etter alt å dømme hadde interesse for KGB. De fikk aldri betaling for sine bidrag, men de kunne fra tid til annen få en gave som takk. Deres informasjon representerte ikke noe brudd med straffelovens spionbestemmelser, slik overvåkingspolitiet så det.

Jagland

Statsminister Thorbjørn Jagland skal ha vært en av de tre. Jagland kom inn i politikken tidlig på 70-tallet. Fra 1973 til 1977 var han leder i Buskerud AUF.

I 1977 ble han AUF-leder. Denne posisjonen hadde han i fire år, før han fikk jobben som

utredningssekretær i Arbeiderpartiet.

Det skal ha vært i denne tiden da Jagland hadde kontakt med KGBs menn ved den sovjetiske ambassaden i Oslo. Men Jagland var ikke alene. Også andre lovende politikere ble pleid som informanter av KGB.

Avhopperen Mikhail Butkov beskriver i sin bok hvordan han mot slutten av 1980-tallet tok kontakt med de tre for å høre om de ønsket å fortsette sine samtaler fra yngre dager. En av de tre, en mann som gikk under kodenavnet «Jurij», tok imot KGBs representant, men sa klart ifra om at det ikke kunne komme på tale å utvikle forholdet, skriver Butkov.

«Jurij» er etter alt å dømme identisk med Thorbjørn Jagland. På denne tiden var Jagland

Min inderlig kjære mann, min gode far, vår alles kjære

Odd Mælen

f. 13.7.1929

døde brått hjemme i sitt kjære Herand søndag 17. august. Vi er mange som vil savne deg.

Ågoth (f. Lekven)
Hans Kristian – Torill
Anna Mælen
Jenny og William
Randi og Harald
Slekt og venner

Bisettelse i Jondal kyrkje
fredag 22. august kl. 12.00

Reiulf Steen: – Jeg burde

REN VAR «JURIJ»

– Naturlig del av jobben

Statsminister Thorbjørn Jagland var som internasjonal sekretær i Arbeiderpartiet jevnlig i kontakt med politikere og diplomater fra andre land, inklusive tidligere Sovjetunionen.

Av EIRIN HURUM

Det bekrefter statssekretær Frøy Kannert ved statsministerens kontor. Det ligger imidlertid ikke noe oppsiktsvekkende i det, ifølge Kannert:

– Det var bare en naturlig del av jobben hans, sier hun.

Statsminister Jagland var sent i går kveld ikke tilgjengelig for kommentar, men i følge Kannert har Jagland følgende kommentarer til dagens Brennpunkt-avsløringer:

– Jagland var som internasjonal sekretær fra -81 og senere partisekretær i Arbeiderpartiet fra -86, i kontakt med diplomater fra tidligere Sovjetunionen. Møtene skjedde i full åpenhet, ofte med en tredjeperson tilstede. Møtene var av helt generell karakter, hvor Jagland informerte om Arbeiderpartiets syn på ulike saker, forteller statssekretær Kannert.

Kannert sier videre at Jagland var nøye med, på forhånd, å undersøke hvilke personer han hadde møter med.

– Jagland rapporterte også i etterkant til sine overordnede om innholdet i møtene. Både daværende statsminister Gro Harlem Brundtland og utenriksministrene Knut Frydenlund og Thorvald Stoltenberg ble orientert, sier Kannert.

– Jagland blir i Brennpunkt-programmet utpekt som en av tre informanter KGB hadde nytte av. Har Jagland på noe tidspunkt vært klar over – eller hørt rykter om – at hans navn figurerer bak dekknavnet Jurij?

– Jagland visste ikke, og hadde aldri noe grunnlag for å vite at noen skulle ha gitt ham et slikt dekknavn, sier Frøy Kannert.

Frøy Kannert

like kontakter som var rekruttert fra det ungdomspolitiske miljøet i Jagland skal ha vært «Jurij».

Foto: WILLIAM MIKKELSEN

nyvalgt partisekretær i Arbeiderpartiet.

Etter det Dagbladet forstår skal kontakten «Dudin» være identisk med tidligere Ap-leder Reinulf Steen.

Den tredje kontakten, «Rodionov», skal ha vært miljøvernminister Thorbjørn Berntsen.

Overvåkingspolitiet

Politinspektør Per Gammelgård i Politiets overvåkingstjeneste vil ikke si noe om hva Mikhail Butkov og andre avhoppere fra KGB har fortalt i avhor om norske politikere.

– Vi vet hva Butkov og andre har fortalt. Hva de har fortalt, ønsker vi ikke å si noe om, sier han til Dagbladet.

– Har POT noen gang etterforsket statsminister Thorbjørn Jagland?

– Vi har ikke funnet grunn

til å iverksette noen form for etterforskning rundt Thorbjørn Jagland.

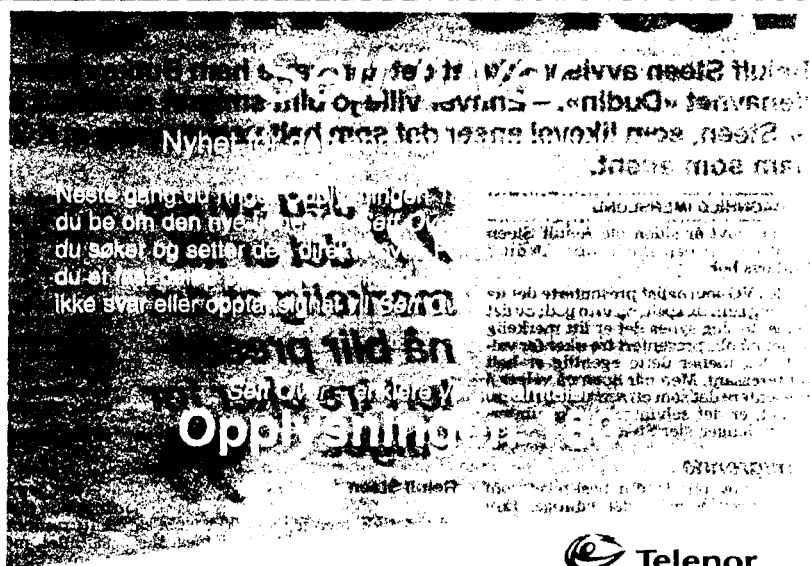
– Betyr det at POT noen gang har vurdert å igangsette etterforskning rundt Thorbjørn Jagland?

– Mitt svar er fortsatt at vi ikke har funnet grunn til å iverksette noen etterforskning.

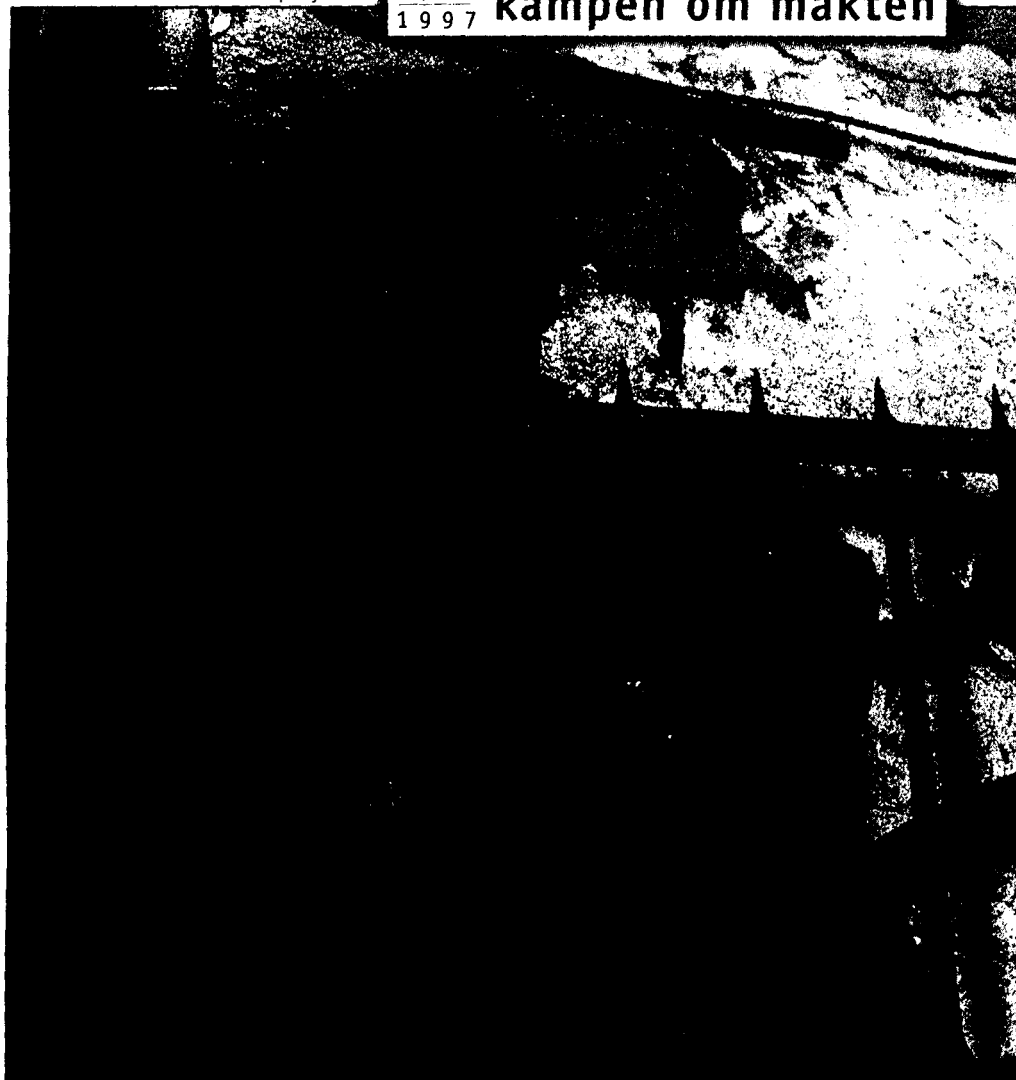
Gammelgård legger til: – Politiets overvåkingstjeneste har ingen opplysninger som tyder på at Jagland har bedrevet irregulær kontakt med personer fra en annen statsmakt.

REPORTASJE:

Av Per Ellingsen, Gunnar Hultgreen, Thor Gjermund Eriksen, Ragnhild Imerslund, Eirlin Hurum og Ottar Jakobsen.

kampen om makten

UINTERESSANT: – Jeg mener dette egentlig er helt uinteressant. Men når noen nå velger å presentere det som en sensasjon rett før valget, er det selvfølgelig ikke uinteressant lenger, sier Reiulf Steen. Arkivfoto: JØRN H. MOEN

– Jeg burde jo være smigret

Reiulf Steen avviser ikke at det kan være ham Butkov henviser til under kodenavnet «Dudin». – Enhver ville jo blitt smigret av en slik karakteristikk, sier Steen, som likevel anser det som helt usannsynlig at KGB ville rekruttere ham som agent.

Av RAGNHILD IMERSLUND

For et halvt år siden ble Reiulf Steen kjent med at han skulle være Dudin i Butkovs bok.

– En VG-journalist presenterte det da for meg som en spøk, og vi lo godt av det begge to. Jeg synes det er litt merkelig at det nå blir presentert tre uker før valget. Jeg mener dette egentlig er helt uinteressant. Men når noen nå velger å presentere det som en sensasjon rett før valget, er det selvfølgelig ikke uinteressant lenger, sier Steen.

Smigrende

Av Butkov blir Dudin beskrevet som «en person utenom det vanlige. Han hadde et fremragende, fleksibelt intellekt, dype allsidige kunnskaper og en enestående politisk teft med tilbøyelighet til å intrigere».

– Det er jo en utrolig smigrende ka-

” Jeg synes det er litt merkelig at det nå blir presentert tre uker før valget. ”

Reiulf Steen

rakteristikk, men jeg kan ikke være så selvgod og si at det ligner på meg, sier Reiulf Steen. Ifølge boka ble Dudin aldri den «fortrolige forbindelsen» som KGB hadde tenkt, blant annet fordi Du-

din tiltrakk seg en del negativ publisitet som KGB ikke likte.

– Men er du Dudin?

– Nei, jeg anser det som helt usannsynlig at KGB skulle rekruttere meg. Jeg var i den perioden leder for rådet for Helsinkikomiteen. At KGB skulle rekruttere et menneske som var med i en organisasjon som hadde som hovedoppgave å støtte de sovjetiske opposisjonelle, virker mer enn usannsynlig, sier Steen. Han understreker at KGB aldri rekrutterte sentrale politikere.

Avviser ikke

– Men du avviser ikke at forfatteren mener at du er Dudin?

– Nei, jeg kan jo ikke avvise at det er meg han mener. Det står at jeg skal ha hatt samtaler med ham på slutten av 80-tallet, men da snakket jeg med så mange, og jeg vet ikke om jeg da var i kontakt med Butkov, sier Reiulf Steen.

«Dudin», «Jurij» og «Rodionov»

I 1992 kom boka «KGB i Norge – det siste kapittel» ut på Tiden forlag. Det var KGB-avhopperen Mikhail V. Butkov som hadde skrevet om sine år i KGBs tjeneste. Butkov var ved den sovjetiske ambassaden i Oslo fra 1988 til 1991. 22. mai 1991 spaserte Butkov ut av porten ved den sovjetiske ambassaden for siste gang. Han hoppet av.

Av THOR GJERMUND ERIKSEN

I den knapt 200 sider lange boka forteller Mikhail Butkov om KGBs virksomhet i Norge og hvordan etterretningsorganisasjonen knyttet til seg nordmenn på ulike måter.

«Jeg unnlater bevisst å nevne mange navn. De fleste av dem som blir trukket inn i beskrivelsen av begivenhetene, såvel nordmenn som tidligere sovjetborgere, er fortsatt i arbeid. Det ville ikke være rettferdig å kompromittere dem, verken direkte eller indirekte. (...) Noen vil sikkert kjenne seg igjen, men jeg håper de ikke tar seg nær av det,» skriver Butkov i forordet til boka. Nå kan flere av de virkelige personene bak deknavnene bli avslørt.

Tre politikere

Da boka kom ut i Norge, knyttet det seg mest oppmerksomhet til det Butkov omtalte som «fortrolige forbindelser». Det er tre framtrepende norske politikere som ifølge Butkov dekker seg bak navnene «Rodionov», «Jurij» og «Dudin».

Det ble aldri avslørt hvem de tre er, men NRK-sjef og tidligere Ap-politiker Einar Førde uttalte dengang at «Dudin» kunne være ham.

Slik omtaler Butkov de tre forbindelsene:

«3. avdelings fortrolige forbindelser «Rodionov», «Jurij» og «Dudin» ble gransket og bearbeidet ved resideturet i Oslo på 70-tallet, i Grusjkos og Titovs (Treholts føringsoffiser red. anm.) tid. De var unge og ambisiøse politikere som man hadde store forventninger til.»

Videre skriver han:

«Forbindelsene er av konfidensiell karakter. De kan f.eks. forfølge egne politiske mål, og komme til målene er nådd som følge av hjelpen fra en sovjetisk representant. Vanligvis får man nyttig og ytterst «følsomme» politiske opplysninger fra dem.»

Ikke agenter

Butkov skriver at de ikke kunne betraktes som agenter, og at de verken fikk kjennskap til KGBs metoder eller mottok penger for å opprettholde kontakten. Han skriver at han personlig fikk i oppgave å gjenoppta kontakten med de tre på slutten av 80-tallet. Da hadde alle oppnådd høye politiske stillinger ifølge Butkov.

Slik beskriver han de tre:

■ «I 1988 ble Rodionov forsiktig kontaktet. Han var høflig, men forklarte at han ventet å bli forfremmet ganske snart, ville være svært opptatt og derfor ikke ha tid til regelmessige møter. Men «i prinsippet» var han slett ikke imot at en sovjetisk representant iblant stakk innom kontoret hans. Kort sagt, her ble det ikke til noe.»

■ «Jurij» brente heller ikke av ønske om å bli venn med oss igjen. Men han tok imot sovjetiske representanter på sitt kontor, men strengt offisielt, som regel med tredje person tilstede. (...) Det kunne ikke på noen måte bli tale om å utvikle forholdet til ham igjen.»

■ «Dudin var en person utenom det vanlige. Han hadde et fremragende intellekt, dype allsidige kunnskaper og en enestående politisk teft med tilbøyelighet til å intrigere. Alt dette ga ham en rettmessig plass i den politiske eliten. (...) Senere tiltrakk «Dudin» seg endel negativ publisitet. Det liker ikke KGB, og derfor ble foretakene på å få kontakt innstilt.»